

Prostorové, materiální a bezpečnostní podmínky v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

Součástí prezenční inspekční činnosti bylo mimo jiné i hodnocení a kontrola prostorových, materiálních a bezpečnostních podmínek pro pobyt a vzdělávání dětí s ohledem na specifické cíle a aspekty těchto zařízení.

V naprosté většině hodnocených zařízení **byly sice prostorové, materiální a hygienické podmínky na základní úrovni splněny, nelze je ovšem zdaleka považovat za ideální.** Ubytovací část i kmenové třídy jsou mnohde umístěny na společném patře, kdy třída je v odpoledních hodinách využívána jako obývací pokoj, a prostory pro volný pohyb klientů v budově jsou omezeny. Nevhodné je mnohdy i prostorové uspořádání rodinných skupin (prostorově propojené dvě rodinné skupiny), které neodpovídá běžné domácnosti, stejně jako nedostatečné vybavení výchovných skupin omezující odpočinkové a společenské aktivity.

Počty umístěných dětí nepřevyšovaly stanovenou kapacitu zařízení, výjimky byly vždy vyřízeny se souhlasem zřizovatele. V této souvislosti je ovšem třeba uvést, že udělování výjimek z počtu dětí narušuje strukturu skupin, a jde tedy o problematické opatření. Ve většině zařízení byly splněny také všechny základní provozně technické podmínky (kvalita osvětlení, vytápění apod.), v některých zařízeních byly prostorové podmínky hodnoceny jako nevyhovující (šlo zejména o staré budovy, které nejsou stavebně uzpůsobeny pro činnost těchto zařízení). Ve 44 % zařízení byl splněn požadavek bezbariérového přístupu pro děti s tělesným postižením, např. instalací rampy, výtahu, zvedací plošiny či jednopodlažním řešením objektu. Při zajišťování bezpečnosti dětí uplatňovala většina zařízení takové postupy, které v co největší možné míře zachovávají soukromí dítěte, jeho svobodný a samostatný pohyb, avšak pouze 72 % zařízení mělo specifikována pravidla pro užívání stavebně technických prvků ochrany či audiovizuálních systémů, se kterými byli seznámeni děti i zaměstnanci.

V oblasti zajištění simulace prostředí běžné domácnosti v míře přiměřené typu zařízení a potřebám dětí je situace složitější, neboť prostorové uspořádání se fungování běžné domácnosti podobalo často jen formálně.

Architektonické řešení je pro stávající strukturu umístěných dětí zpravidla problematické a negativně ovlivňuje soukromí i úspěšný a efektivní resocializační proces postavený na osvojení funkčních a sociálně přijatelných strategií chování. Zařízení jsou často umístěna v neosobních, velkých budovách, s nečleněným prostorem a dlouhými chodbami, prostředí je mnohdy značně odosobněné, děti nemají možnost zařídit si prostor a mít na jeho podobu vliv. Další ne zcela vhodnou skutečností jsou velké hromadné ložnice, nepřítomnost zázemí pro uchovávání vlastních věcí a volný přístup během dne k nim, oddělení a zpřístupnění místa, kde dítě žije, a místa pro uchovávání věcí, velké jídelny, nezabydlené nebo deficitní společné prostory pro trávení volného času, hromadné koupelny neumožňující adekvátní soukromí. Někde se stále objevuje také oddělování přístupu pro děti a personál na nevhodných místech (mříže uvnitř budov apod.). Chybí rovněž pokoje pro malý počet dětí, ve kterých mají možnost soukromí.

Níže uvedená tabulka vyjadřuje zastoupení jednotlivých typů prostředí v hospitovaných činnostech.